

1934

Anul I

1930

No. 8

VIATA Săceleană

„Revistă cultural-informativă“

Cuprinsul :

- Moroianu Elena : Din ținutul Săcelilor.
Ghelasse I. Ion : Indrumarea profesională la Săcele.
Ivan Vasile : Contribuții la Viața Săceleană.
Stroe Militaru Al. : Păstoritul Mocanilor in Țara Românească.
Lepedeanu Dumitru : † Gogu Constantin.
Scrisori vechi, Folklor, Bibliografie, Știri,
etc. etc.

Viața Săceleană

apare sub conducerea unui comitet

Redacția și Administrația; Satulung-Săcele-Brașov Șos. Reg. Ferdinand 801	(Abonamente:	
	(Pentru un an	80 lei
	(„ 1/3 an	50 lei
	(Pentru instituții și autorități	160 lei

Colaboratorii revistei:

Bran-Lemeny I. Al., Brânduș Gh. Ing., Butu Ioan, Cârnu Romulus, Costin Lucian, Pr. Cruceanu Gh., Ghe-lase Ioan, Iordache Ioan, Ivan N, Lepedeanu Dumitru, Mariescu Iosif, Mureșeanu A., Moisiu N. Pirnea I., Roșculeț M., Soricu I. U., Stroe-Militaru Al., Tudoran Victor, Verzea Nicolae.

Coloanele revistei „Viața Săceleană” rămân deschise tu-turilor aceloră, care prin articolele lor înțeleg să contribuie la binele și progresul acestor sate.

Pentru abonați, cititori și colaboratori.

- Domnii cari nu sunt abonați și rețin primul număr trimis de noi, se consideră abonați pe tot anul.
- Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază
- Articolele referitoare la Săcele, vor fi preferate.
- Toate cărțile și revistele primite la redacție vor fi amintite.

Viața Săceleană

Apare sub conducerea unui comitet

Redacția și A-ția : Șos. Regele Ferdinand 801 (Satu Lung-Brașov)

Din ținutul Săcelelor

Ținutul Săcelelor — în Țara Bârsei, între Brașov și Munții Prahovei — e alcătuit din șapte sate, cunoscute vag de Românii din vechiul regat, și e leagănul „Mocanilor” care, pornind odinioară cu turmele prea numeroase pentru locurile lor neîncăpătoare, au rămas pe câmpiile largi ale Bărăganului ori în Basarabia, unde găsiu cea mai mare libertate și, mai târziu, în stepa Dobrogei, unde au venit fără să se teamă de locuri necunoscute și înnăbușindu-și dorul de cei lăsați acasă. Peregrinările strămoșilor, care ajunseser în decursul vremii cu negoțul și cu turmele lor până la porțile Constantinopolului, le-au făurit un suflet tare, care nu se lasă învins nici de despărțirea, cu doru-i chinuitor, nici chiar de moartea celor iubiți sau, și când ar fi îndurerăți, știu să se resemneze. Dacă prin numele de „Mocan” se înțelege de obicei orice Transilvănean, calificativul acesta nu corespunde realității, căci locuitorii Săcelelor pretind că ei singuri sînt Mocani, iar ceilalți „Ungureni, Olteni, Țuțueni, Moși” sau, dacă nu știu din ce ținut al Transilvaniei este cineva, atunci îi zic că este de alt neam”, meru de teamă să nu fie numiți „Mocani” și alții. Nu admit în nici un chip nivelarea lor cu alți oameni, de orice naționalitate și rang social ar fi ei. Această curioasă mândrie a Mocanilor, greu de înțeles pentru cei neobicinuiți cu spiritul în care își trăesc viața, vine din faptul că ei se consideră întotdeauna deosebiți ca origine de ceilalți locuitori ai Transilvaniei și că nu au avut altceva comun cu aceștia decât dorința de a scăpa de jugul Ungurilor pe care însă ei nu l-au simțit în toată greutatea lui. Ei pretind dela viață mai mult decât alții, pentru a fi pe cât posibil la înălțimea strămoșilor, care în amintirea lor trăesc veșnic, icoană a unui trecut bogat și mândru. Dacă întrebi pe unul din ei, bine înțeles pe cei de neam”, despre înaintașii săi, poate să ți-i spună pe toți cu o sută, două de ani în urmă; care era averea lor, cum le era numele, câți copii au avut, „ficiori și fete”, cu cine s’au înrudit aceștia, ce zestre — aproape de necrezut — le-a dat. Nu rareori auzi pe vre’un bătrân sau pe vre’o bătrână spunându-ți cu multă emoție și mândrie: „Ăpăi cine sunt toți boerii dupăn Rumânia,

negustorii ăi mari din București și din Brăila, cine sânt ospodari și oameni dă treabă după Dobrogea și Basarabia și profesorii ăi mari, dacă nu din Mocanii noștri?!". Și în adevăr cine avea în trecut casele cele mai frumoase din sat, turmele și hergheliile cele mai numeroase, pământurile cele mai bune, dacă nu Mocanii, pe când Ungurii erau slugi la ei? Acum te întristezi văzând satele locuite mai mult de bătrâni, care-ți vorbesc de ceace a fost odinioară îndurerați că fii lor sânt „în țară” și nu mai vin pe acolo decât doar în plimbare sau au părăsit cu totul casele strămoșești, pe care le-au cumpărat Ungurii ajunși...

Pe drumul ce duce dela Brașov spre Predeal, după ce lași în urmă gara și fabricile din Dârste, cu fumul și cu sgomotul lor monoton, cu înfățișarea de oraș industrial în miniatură, repede intri în cele șapte sate, dintre cari patru se înșiră spre munții Bucegi, iar trei spre munții Buzăului.

Prima impresie ce ți-o dă întreg acest ținut, cu toate satele lui, este o vagă tristețe și nedumerire pe care o ai până la sfârșit: nu vezi câinii harnici sărind și lătrând înaintea caruței, care te duce la gară, nu vezi copii jucându-se în praful drumului, nu vezi țărani ducându-se la câmp, nici fete sau femei venind cu coafe cu apă. Din când în când vre'o femeie, cu târgueli dela „Boltă” ascunse sub șorț, se strecoară de-a-lungul caselor, ca să nu fie văzută că s'a dus ea însăși la târguală... De ce această liniște, această pustietate? Casele ce se înșiră sânt mari și frumoase, curate și minunat zugrăvite, bisercile înalte și cu pictură bogată, străzile largi și pietruite, de ce lumea nu se simte că trăește aici? Poate cineva să-și închipue o reminiscență de când locuitorii aceștia steteau ascunși de teama Ungurilor, se poate și aceasta. dar e și un motiv mai adânc: viața lor austeră și firea lor mândră îi face să stea mai mult în casă sau înăuntrul curților închise cu „stoboare” înalte și cu porți masive, de teama de a nu se amestesa în vorbă cu oricine și de a nu fi văzuți în intimitate, fiind foarte discreți în ceace-i privește pe ei. Poate că firea aceasta le este dictată de originea lor sud-dunăreană și, în mare parte de contigentele geografice — munți păduroși și aproape toată vremea învăluiți în ceață și nori și izolarea într'u câțva de alte sate. Fără a tăgădui influența mediului geografic asupra locuitorilor, cred însă că și contactul cu o viață mai bine organizată a avut o influență în unele privințe binefăcătoare. Cum sânt aproape toate satele din regiuni muntoase — curate și îngrijite mai ales când au norocul de a avea și venituri însemnate, cum e cazul Săcelelor — te uimește frumusețea și buna stare a caselor, ulițelor, bisercilor etc. Casele sânt lucrate în stilul celor de munte, combinat cu stilul orășenesc, cu prid-

voare de lemn, mai puține de zid, deosebindu-se case după vremea veche și case mai nouă. Cele mai vechi au frontonul din lemn nevăpsit și „coperișul“ din „sindilă“ tot de lemn, iar cele mai nouă sânt în întregime de zid și acoperite cu țiglă roșie. Ei spun celor mai vechi: case de lemn, iar cele nouă: case de piatră; curțile sânt pietruite și curate. După exterior și, cele mai multe și după interior, își dau impresia că ești într'un oraș liniștit, în care toți locuitorii își vorbesc în șoaptă și stau mai mult închiși în casă, oameni care aproape nu știu să râdă, nu știu să se distreze și nici nu simt nevoia, care stau de multă vreme înăuntru zidurilor groase, gardurilor și porților cu aspect medieval.

(va urma)

Elena Morotanu

Indrumarea profesională la Săcele

Este bine ca totdeauna omul care este creiat pentru un progres al societății să caute să muncească atât fizicește cât și intelectualicește pentru a corespunde menirii la care este chemat. Această muncă a individului trebuie să fie canalizată în domeniu ramurei de activitate care să corespundă și să fie conformă cu aptitudinile și înclinațiunile sale naturale. Este incontestabil și de notorietate publică că după războiu s'a constatat o emigrare mare a tineretului dela sate către școli și universități fără să se facă vre-o selecționare, fiind nevoie de tineri cu carte pentru a umple golurile, găsindu-se astfel plasamente bune și rentabile, dela cel cu Universitatea terminată și până la cel cu 4 clase liceale. Tăranii în dorința febrilă de a-și vedea odraslele lor învățate cu riscul a mari cheltueli și cu sacrificii și-au dat copiii la școală fără să țină cont de aptitudinile lor și de puterea lor de judecată.

De unde înainte de războiu într'un sat erau 2—3 tineri la școlile secundare azi aproape toți din sat, pot nu pot să facă liceul, are nu are aptitudini, se duc la liceu și apoi la Universități neglijând alte școli pe cari terminate ar putea fi de folos societății. Generațiile tinere de după războiu slabe ori mediocre deabia ieșite din universitate s'au cocoșat în locuri și situații nevisate fiindcă a fost nevoie de ele.

După războiu problema capitală a învățământului ajunsese un fel de trambulină a tuturor politicianilor cari își croiau haina popularității estine înfiinșând o școală având după războiu prin toate târgurile țării gimnazii fără localuri corespunzătoare, fără profesori pregătiți, fără fonduri de sus-

tineri și fără material didactic. Este adevărat că unele au fost înființate în centre bogate și utile populației de acolo, însă majoritatea nu corespund scopului înființării lor, și, serii întregi de tineri slabi ori mediocri și-au continuat studiile mai departe în liceu și facultăți și cu întârziere de câțiva ani pentru unii, numărul titrașilor pe care-l fabrică facultățile noastre este foarte mare în raport cu cerințele. O statistică arată că Parisul cu 6 milioane locuitori abia are 3 mii avocați, Berlinul cu 4 milioane locuitori are 3500 avocați iar Wiena vre-o 2 mii pe când Bucureștii noștri au la o populație de 900 mii locuitori numai șase mii de membrii ai baroutui. În Săcelele noastre cu o populație de peste zece mii locuitori s'a înființat un gimnaziu de fete și băieți care încă dela început n'a corespuns utilității locale deoarece avea un corp profesoral ca și celelalte gimnazii fără o pregătire de universitate, apoi persoane necompetente cum era o ungueroaică de Franceză care în viața ei nu auzise un cuvânt franțuzesc. Serii ieșite dela acest gimnaziu trecând la liceele din Brașov cu o diferență oarecare trebuiau să depună un efort foarte mare pentru a fi la nivelul colegilor lor. Ministru școlilor sesizat de cererea populației și convingându-se că n'are sens a dispus transformarea gimnaziului de fete într'o școală profesională care prin rezultatele date a imprimat școlii o direcție sănătoasă și adecuată rostului ei în aceste Săcele.

Din expozițiile de fine de an se poate vedea frumoasele rezultate pe care le dă învățământul profesional și pe care l'am dori cât mai extins. Acum în preajma noului an școlar fiecare părinte este chinuit de marea problemă ce va face cu odrasla sa după absolvirea cursului primar?

De unde pornește această lipsă de orientare?

Mai întâi psihologeste vorbind fiind o chestiune de viitor este greu să iai o hotărâre căci odată drumul luat greșit e greu să te mai întorci înapoi. Nehotărârea mai pornește și din obsedantul gând de *mai bine și cât mai sus* pentru copil în societatea în mijlocul căreia va trebui să trăiască.

„*Spre mai bine și cât mai sus*” sunt imperative cari se pot deslega în societatea în care trăim și care reprezintă forma vizibilă de conviețuire a unui popor în cadrul legal al statului. Societatea primește directivele statului bune sau rele din motive lesne de înțeles. Statul este un fel de moașe care dădăcește poporul și orientează societatea așa cum crede de cuviință de multe ori în mod teoretic. Statul a atrofiat simțămintele și a întunecat și judecata membrilor componenți care totuși susțin acest stat sau trag înhămași la carul statului. Proletariatul intelectual de azi de care ne înspăimântăm este rezultatul orientării societății de până azi.

Populația rurală nu este învățată și sfătuită deaceia co-

merțul și meseria erau și mai sunt încă socotite deprinderi *desonorante* cari chiar înfiripate streinii caută să le suprime. Năzuința orășeanului cât și a ruralului se oprește la învățătura teoretică care duce spre funcționarism fără să vadă realizările minunate ale învățământului profesional și al meseriilor în care utilul se îmbină cu frumosul și cu practicul. În vremea în care învățământul teoretic revarsă avalanșe de pseudo-intelectuali, ciocănitori la ușile bugetului, școalele de meserii pregătesc pe cei cari vor purta brățara de aur a meșteșugului.

Dela construirea celui mai simplu obiect de utilitate casnică și până la mobilierul de lux sau la aparatul mecanic de precizie în școalele noastre de meserii se formează o clasă de muncitori de elită.

Datorită acestui fapt vedem astăzi lucrându-se la noi o serie întreagă de produse aduse odinioară din streinătate bine înțeles cu tot acel complex de taxe și supra-taxe vamale și de transport. Aveam materia primă și ne lipsiau meșteșugarii. Să recunoaștem că au corespuns scopului școlile de meserii înființate deși în număr mic față de gimnazii. În legătura argumentării de mai sus se impune azi când se discută desființarea unor gimnazii și școli normale ca să se desființeze gimnaziul de băieți din Săcele al cărui rost momentan nu-l vedem și să se înființeze o *școală de arte și meserii la Săcele* pentru a nu mai fi spoleiați de streini dovedindu-se cu prisosință la clasa mocănească înclinațiunii naturale spre învățământul practic. Cei ce vor și au aptitudini spre studii universitare teoretice și nu le plac învățământul practic au la dispoziție liceele din Brașov cari credem că îi pregătește mai bine decât actualul gimnaziu. Prin înființarea acestei *școli de meserii la Săcele* serii întregi de elevi după absolvirea cursului primar vor fi îndrumați profesional bine făurindu-și și ei o carieră după urma căreia să-și asigure existența și fiind și societății utili.

Astfel se face o *îndrumare profesională în cadre sănătoase și adecuată la starea de lucruri de azi și părinții cu începerea unui nou an școlar nu se mai cutremură că nu văd calea... și că odraslele lor după o muncă pentru o carieră nu se mai văd necăpătuiți. Înainte de războiu odraslele mocanilor după absolvirea cursului primar luau ocupația părinților *oieritul* care azi este aproape imposibilă în urma exproprierii. Cei ce termină școala de meserii pot rămâne stabili în Săcele sau împrejurimile Brașovului etc., sau pot urma mai departe la școala Superioară de Arte și Meserii Brașov.*

Pentru o îndrumare profesională corespunzătoare aptitudinilor și înclinațiunilor firești se impune părinților băgare de seamă, cercetare de aproape a puferilor sufletești ale copilului, lepădarea totală de prejudecățile sociale, cumpănire

și smerenie în ce privește viitorul copilului. Și mai presus de toate tu părinte fii veșnic alături de copilul tău cu sfatul și cu vorba înțeleaptă și cu ochiul neadormit al supraveghia pentru ca copilul să nu apuce drumul desfrâului care aduce peirea. Căci e păcat de orice pom care pierе înainte de a înflori și rodi.

Ion I. Ghelasse

Contribuții la „Viața Săceleană”

Venind cutrenul dela Predeal la Brașov, după pogorârea munților, la dreapta se văd întinzându-se ca o fâșie la poalele pădurilor de brad, mai multe sate. Sunt Săcelele, veche așezare de gospodării harnice, care în decursul timpurilor vitrege pentru ei, au fost năpădiți de streini.

Aceste sate românești — vestite în țara Bârsei — au avut epoci de înflorire și decădere. În timpurile bune, locuitorilor stăpâni de plaiuri, își mânau nesfârșitele turme de oi și herghelii de cai, din munte până departe în șesurile Basarabiei.

În această epocă, au ridicat în fiecare sat clădiri frumoase pentru biserici și școli, cari mărturisesc celor de azi, belșugul de odinioară.

Cu timpul intensificându-se plugăria în „țară” iar Austro-Ungaria aducând legi vamale de protecție a favoriților săi, mocanii păstori au trecut tot mai rar și cu greutate tot mai mari creasta Carpaților.

Cei cari au înțeles mersul vremii au părăsit ocupația patriarhală, așezându-se ca plugari, după războiul Independenței, în Dobrogea Spiritului de inițiativa și hărnicia Săcelenilor se datorește în bună parte românizarea ținutului de dincolo de Dunăre.

Cei rămași dincolo de munți, în vechile așezări au trebuit să lupte decenii de-arândul cu greutatele traiului și să înfrunte trufia streinului oploșit, care apărât și ajutat pe toate căile de statul Unguresc, se ridică tot mai temut.

Cu toate aceste greutate, conducătorii sufletești — preoții și învățătorii — cu unele excepții — au fost la datorie, ținând aprinsă făclia dragostei de neam în așteptarea învierii naționale, dela care Săcelenii nădăjduesc refacerea vechei lor stări.

Între societățile culturale din Săcele, aceea care a luptat mai mult pentru propaganda culturală și națională, a fost *Cercul cultural al învățătorilor*” Sub numele modest de „Conferință” dascălii Săcelenii au dezvoltat în cadrul acestui cerc, timp de aproape 60 de ani (1873 se întemeiază „Conferința” învă-

țătorilor din Săcele) o activitate, care, ered merită să fie în câțva cunoscută.

Bună starea de odinioară a locuitorilor, a atras dascăli cu pregătiri teminice la școlile din Săcele.

Învățătorii — în ședințele lunare ale cercului discutau toate problemele școlare, la ordinea zilei, fixau programul activității lor extrașcolare (conferințe, reprezentații teatrale, coruri); și toată această activitate deși modestă, o făceau numai din inițiativa lor și fără nici un sprijin din partea autorităților. Luptau pe tăcute — pentru întărirea credinței în așteptarea ceasului mântuirii poporului de jugul strein.

Dacă roadele școlii nu se pot vedea așa repede ca cele ale unui pom, după trecere de timp însă, se poate totuși cunoaște dară eforturile dascălilor au fost pe calea cea bună.

Învățătorii săceleni, cu toată modestia, sunt mândrii că pot spune celor ce vor să cunoască rodul muncii lor: Cercetați orașele Ploești, Brăila, Galați ș. a. și veți vedea o mulțime de firme ale foștilor noștri elevi.

În viața publică, dintre elevii noștri avem: profesori, medici, învățători, avocați, ingineri, administratori, agronomi, meseriași, moșieri și mai ales ofițeri, cari alături de foștii noștri elevi — soldați — au luptat pe crestele Carpaților și dealurile Dobrogei, căzând mulți dintre ei, pe câmpul de onoare pentru realizarea visului cu care au fost hrăniți.

Tot învățătorii săceleni au fost cei dintâi, cari în anul 1919 au luat inițiativa ridicării unui monument eroilor săceleni adunând în acest scop frumoasa sumă de Lei 85000 (opt zeci și cinci mii).

Cercul culturii al învățătorilor din Săcele (4 sate) a decis să publice o scrisoare comemorativă, în care să fie trecut numele tuturor foștilor elevi ai școlilor săcelene, cari s'au distins și se disting în viața românească fie ca cărturari comercianți, industriași economi etc.

Această scriere va fi oglinda muncii desfășurată de învățători, va fi o călăuză pentru viitor și poate un îndemn pentru alții.

Rog — și pe această cale — pe toți foștii elevii ai unieia dintre școlile săcelene. să-mi facă cunoscut pe o c. p. ocupația ce au, de când o profesază, mersul înapoi ce conduc și adresa.

(Va urma)

Vasile Ivan

Inv.

Director școlar

Păstoritul Mocanilor Săceleni în Țara Românească¹⁾

Am văzut cum cererile turcilor erau de multe ori exagerate, ca atunci când Sultanul reclama câte 20000 mii oi anual pe seama împărăției. Natural ca această cerere apăsa destul de greu asupra țării, căci cu toată dezvoltarea pe care o luase oieritul Domnul cu greu se putea achita de numeroasele sale obligații. În fața unor astfel de situațiuni, mocanii erau cei mai vizavi să contribuie la toate plocoanele pe cari turcii binevoiau a le cere. Desigur mulți vor fi căutat, în diferite ocaziuni să se sustragă dela aceste contribuțiuni, căci numai astfel se explică poruncile repetate prin care slujbașii împărăției erau făcuți atenți să-și îndeplinească cu mai multă rigurozitate misiunea.

Pentru toate nedreptățile, mocanii apelau însă la Domnul Țării, care lua măsuri în consecință.

La una din plângerile bârșanilor, Grigore Ghica în 1749, dă poruncă ispravnicilor să nu lase ca saigiții să i-a oile cu sila dela păstori „ci cu bună tocmeală, dar nici bârșanii să nu tăinuiască oile ce vor mâna de vânzare și a le vinde pela alți negustori, ceea ce era oprit, până nu se împlinia numărul oilor ce trebuia să asigure anual hrana imperiului otoman²⁾).

Oieritul în prima domnie a lui Grigore Ghica este de 5 parale și îl reduce tot la 5 parale în a doua domnie, în acest interval urmașii lui ridicându-l la 10 parale.

În urma unor șvonuri. în 1759 bârșanii se alarmează. crezând că domnul le va urca oieritul. Ei trimit la Vodă pe Bratul din Săcele, cu o scrisoare, prin care cer Domnului (Grigore Ghica) lămuriri. Din scrisoarea prin care Domnul răspunde bârșanilor, știm că trimisul este bine primit³⁾. Ei sunt dojeniți că s'au putut „încredința la niște vorbe deșarte ca acestea“ adică majorarea oieritului. Bratu se achită conștiincios de solia ayută, Domnul hotărând ca „la vremea văcărului să nu plătească văcărit, după cum plătesc și locuitorii țării aceștia, ci să facem o milă, să fie cu deosebit nartu mai jos din ceia ce plătesc oamenii țării noastre, să plătească de vită o jum. taler. Aceasta nu se poate dar ca d-voastră și ei să rămână mulțumiți să dea de vită câte un zlot vechiu. Bratu, trimisul acesta al d-voastră s'a mulțumit și i-a părut

1) Inceputul în No. 2 din V. S., cont. în No. 3-4.

2) A. Veress: Păst. Ard. în Ț. Rom. și Moldova. Buc. 1927, pag. 59.

3) Vezi V. S. No. 2: Scrisori vechi.

bine de un așezământ ca acesta". În continuare îi sfătuiește să facă „un zapis asupra așezământului acestuia, după cum s'a hotărât, în care zapis să scrie și aceasta cum că la vremea văcărîtului să nu ia niscaiva vite de ale oamenilor acestor de țară noastră să le bage în vitele lor, fiindcă la țărani noștri poate să se întâmple să iasă văcărîtul cu nartu mai mare... legându-se în acel zapis ca oricarele va face un lucru ca aceasta ca să ficlenească visteria, să i se ia toate dobitoacele pe seama visteriei“.

Domniile însă erau de scurtă durată, așa că hotărârile luate cădeau odată cu plecarea Domnului. Faptul că nu după mult timp Grigore Ghica plecă din Domnie trebuie să fi suferat pe bârsani, căci după plecarea lui boerii nu vor să mai recunoască așezământul acesta și pretind bârsanilor 66 parale pentru văcărît în loc de 22. În fața acestor fapte bârsanii se adresează sașilor, în mâinile cărora se afla documentul din 14 August 1752.

La rândul lor Sașii ezitau să le dea zapisul pe motiv că n'au fost despăgubiți de cheltuiala făcută cu misiunea lui Bratu. Paguba pe care o cauză această dijmă mărită la 66 parale era mare căci ei se adresează în scris Magistratului cetății Brașov cerându-i cărțile ce s'au dat la mâna Mării Sale Domnului Zivolt județul, și acum cărțile nu ni se dau afară ca să putem merge la Vodă și la boerii care s'au așezat la noi, să dăm câte 22 de parale, ci acum dăm câte parale 66 și în anul trecut și acum și boerii zic să aducem cărțile și nu vom mai da mai mult decât cum ne-au fost tocmeala. Și acum Măria voastră cereți cheltuiala ce s'au făcut atuncea noi să dăm, că suntem bucuroși toată cheltuiala ce s'au făcut atuncea numai să ni se dea cărțile înainte... ci nouă au să ne iasă cărțile au nu vom da banii la cheltuială că va fi păcat să dăm cheltuială și să ne prăpădim și cu văcărîtul cel mare, ci ne rugăm umilii și bunătății Măriilor voastre, cinstiți Domni, să avem dreptate dela Măria voastră. Iscălesc; Noi toți oerii cei din Țara Bârsei 4)

În 26 Sept. 1753 Constantia Cehan Racoviță dă un nou așezământ pentru oerii din Țara Bârsei. După noul așezământ situația bârsanilor nu-i mai bună, dările fiind chiar mai puțin favorabile, căci se hotărăște oeritul la 16 bani jum. de oae, iar văcărîtul 66 bani. Sunt scutiți însă de văcărît „câte 2 cai care poartă *odăile* 5) după turmele lor 6) Tot Constantin-Vodă Racoviță mai dispune ca „dumnealui județul Brașovului să aibă a da pășune la toate turmele în care să se scrie nu-

4) Iorga N: Brașovul și România. Buc. 1905 pg. 381—2, vezi Doc. în corpul revistei.

5) Un fel de căruțe cu coșul de scânduri.

6) Meteș Șt. o, c. pg. 54.

mele și porecelele stăpânilor oilor și ciobanilor lor și câte oi și vite se află la fiește care turmă 7) Această dispozițiune este luată de teamă să nu amestece bârșanii, în oile lor pe ale pământenilor, cari ar voi să plătească oeritul mai mic. Probabil că acest lucru se întâmplă foarte des, căci sancțiunile în asemenea cazuri erau aspre. Toate oile bârșanilor în pricină trebuiau plătite „după regula ce va eși la pământeni și se va da pricină de a se strica și acest așezământ 8)“.

Imprejurările nefavorabile și greutatea mari cari apăsau asupra Țării Românești, au avut ca urmare creșterea mereu a apelurilor la cari oerii trebuiau să răspundă prin contribuții benevole, sau mai adesea trebuiau să se supună la orice nouă urcare a dărilor. De o renunțare la bogatele pășuni ale Țării Românești nu putea fi vorba, căci pe lângă lipsa de nutreț a Ardealului mai era obiceiul acela străvechi, care în mai mică măsură persistă și astăzi. Numai astfel se explică hotărârea cu care mcanii continuau să petreacă cea mai mare parte a anului pe câmpii și plaiurile Țării Românești știute fiind greutatea de cari în tot momentul se loveau.

Cu toată bunăvoința Domnilor țării situația în principate era de așa natură încât, vrând nevrând, trebuia să se recurgă la toate măsurile pentru a se putea păstra liniștea din partea turcilor. Nu trebuie deci să ne mire faptul că darea oeritului și văcăritului crește mereu, căci foarte rare erau cazurile când un Domn profitând de o situație mai favorabilă a putut face unele înlesniri. Nu mai puțin adevărat însă că și unii Domni chiar fără motive serioase călca chiar privilegiile în vigoare. Edeajuns să cercetăm o plângere a Brașovenilor către guvernul Ardelean pentru a vedea lămurit cât de nemilos erau exploatați mocanii.

Astfel oerii din Brașov (cu 9 econom.) Satulungul (21) Cernatul (10) Baciul (·) Turcheșul (3) Purcărenii (2), Branul (73), Tohanul (1), Prejmerul (1) și Râșnovul (5) aveau un număr de 93512 oi pentru care trebuiau conform așezământului în vigoare atunci — să dea 6227 lei și 56 aspri. Au fost nevoiți să plătească însă o taxă de 27182 și 2 aspri afară de încă 2051 lei și 21 aspri sumă cerută de dregători Pentru vitele mari cari erau în număr de 4685 susnumiții oeri au trebuit să plătească o taxă de 2895 taleri și 58 aspri în loc de 937 taleri. Pe lângă aceste abuzuri mai reclamau și metoda boerilor cari luau pentru pășuni brânză cântărită după bunul lor plac. 9)

Sub Ștefan-Vodă Racoviță oeritul se ridică la 17 bani jum. de oae, sumă la care până acum nu se ajunsese. Erau scutiți însă oerii de această dare la 100 oi una, reducându-

7) Iorga N: Studii și documente x, pg. 384—5

8) Ibid.

9) Meteș St. o. c. pg. 92-93.

se deasemenea bellicul dela 13 la sută numai la 7 și numai din cele sterpe nicidecum din cele de prăsilă 10) Cauza acestei majoiări o mărturisește singur spunând că a făcut acest lucru „de nevoia datoriiilor sale și cele rămase dela fratele său pentru ca să nu crească dobânzile“ 11)

Prin intervenția Austriei. Ipsilante este obligat de către Poartă să scadă taxa oeritului pentru Ardeleni¹²⁾ fixându-l la 12 bani de oaie, iar văcăritul, care pentru ceilalți păstori îl fixează la 66 bani de vită, pentru bârsani îl reduce la 33 bani¹³⁾.

O altă chestiune asupra căreia bârsanii în special au protestat adesea era și brânza sau lâna pe care ei trebuiau să o ducă la casele lor. Când pentru o pricină oarecare tunsul oilor se face în țară, vama lânei la eșire era de 40 bani pentru vechea măsură a povereii. Nu se lua vamă pentru peile vitelor sau oilor moarte¹⁴⁾.

Sub Nicolae-Vodă Caragea oieritul rămâne neschimbat. Cât pentru văcărit el hotărâșe la 10 Oct. 1782: „Toți streinii ce vor avea vite în țară cai, boi și vaci — să plătească văcăritul streinilor, ce este obișnuit, însă bârsanii cei din Țara Bârsei, din Transilvania, de vită câte 33 bani după cartea ce o au (dela Ipsilante), iar streinii ceilalți să plătească toți de vită câte bani 66 după obicei¹⁵⁾.

Mihail Șuțu înțelegând importanța relațiilor dintre Țara Românească și Transilvania, continuă să recunoască privilegiile oierilor ardeleni în special Bârsanilor, către care are o deosebită atenție¹⁶⁾. Dela el avem cele mai multe acte asupra întregului regulament care privea păstoritul cum și un act din care se constată că, mocanii aveau voie a-și așeza perdele de stână pe orice moșie fără a fi supărași de nimeni (în aceste perdele până la o dată oarecare. El poruncește la 22 Dec. 1783, vătafilor de plaiu „...fiindcă Domnia mea voim să știm pe bârsanii cari sunt obișnuși de își scot vitele la pășune aici în țară și iar apoi le întorc înăuntru. cu câte vite ies când vin în țară și cu câte se întorc; iată că-ți poruncim de aici înainte să porți grije și să fi dator ca la vremea ce ese din țară câți cai sau câte vite mari va avea, așisderea și câte turme de oi fieșcarele să le i-ai în scris cu numărul lor... și în răvașul care ești poruncit a da aceluia bârsan la eșirea din țară pentru slobozenie, să fi dator a

10) Veress Andrei: A. C. pg. 60.

11) Iorga N. Studii și documente X. pg. 392.

12) Urechia V. A.: Ist. Rom. Buc. 1892 pag. 115.

13) Ibid. pg. 113.

14) Iorga N. Brașovul și Rpmâni pg. 357.

15) Urechia V. A. O. C. pg. 279.

16) Ibid O. C. pg. 524.

însemna și suma vitelor cu câte au eșit din țară și la întoarcerea lor asemenea să fii dator să vezi suma vitelor și de vor fi tot acea sumă *bine*, iar de va avea sumă de vite mari mai multă decât au eșit, oprind pe unul ca acela numai decât cu grabă să înștiințezi Domniei mele¹⁷). Tot din acest an avem dela Șuțu un act (9 Sept.) asupra slujbei oieritului prin care menține pentru bârșani tot plata de 33 bani.

(va urma)

Al. Stroe-Militaru

Redacția și Administrația
revistei

„Viața Săceleană”

s'a mutat

Orice corespondență se va trimite pe noua adresă
indicată pe copertă

17) Urechia V. A. O. C. pg. 408—9

În amintirea vitejilor ostași căzuți pe aceste locuri pentru întregirea neamului românesc și pentru preamărirea eroilor martiri învățători români bucovineni Dumitru și Ion, foști în armata Austro-Ungară, executați în Octombrie 1916 și aruncați în gropile săpate de ei, neprimind să lupte împotriva fraților români. (Inscripția depe troiță).

Eroii Români din Satulung morți în războiul pentru întregirea neamului 1916—1918.

Ion G. Mandai	Ion Cazacu	Gh. Munteanu	Al. B. Stroe
Nic. G. Mandai	Ion Costea	Gh. Vineș	Al. C. Boabeș
Ion Perșoiu	Ion Drângă	Gh. Șeitaru	Aldea Vlad
Gh. Perșoiu	D-tru Drângă	Gh. Reșnoveanu	R. N. Gologan
Vict. C. Stoica	Ion Beșchea	Gh. Moldovan	N. Trâmbișu
Ion I. Stroe	Ion Reșnoveanu	Gh. Stoian	Șt. Drângă
Ivan Olteanu	Ioan G. Boabeș	Gh. Ardeleanu	Bucur Tudoran
Ion Zorilă	Ion Bătrânu	Manea Stoia	L. T. Dușa
D-tru Zorilă	Ion P. Petru	Manole Chivu	Gh. Nistor
I. G. Secăreanu	Ion Agiu	D-tru Munteanu	O. Deleanu
Ion Varga	Ion Șt. Boroș	N. R. Jinga	Gh. Precup
I. I. Ghelase	Ion Tibără	Anghel Țiței	N. Rusu
			N. I. Mandai

— Gogu Constantin

La 7 Iulie s'a stins la Turcheș Gogu Constantin, student ultimul an la chimia industrială din București. A fost unul care a iubit cu pasiune acest minunat colț al Ardealului, care este Săcelele și pentru care nu s'a mulțumit să manifesteze o admirație pasivă, ci a căutat să pună în slujba intereselor lor toată puterea lui de muncă și toată istețimea minții sale. Era în permanentă activitate. Toate resursele lui de energie le întrebuița pentru realizările de interes local românesc și își urmărirea inițiativele cu perseverența omului care are conștiință că luptă pentru un ideal folositor.

De aceea Gogu Constantin a tras brazde tot mai largi și urma să fie unul care trebuia să joace cel mai mare rol în viitorul Săcelilor noastre.

Încă depe vremea când era elev, vacanțele și le întrebuița căutând să polarizeze în jurul lui cât mai multe energii printre tinerii din Turcheș împreună cu care a pornit o activitate culturală care a fost încununată cu cel mai desăvârșit succes.

Căci, Gogu Constantin era între tinerii cu tendințe centrifuge cel care ține să dea fiecărei înclinări și fiecărei ambițiuni o întrebuițare de interes general. Numai datorită cunoașterii adânci a sufletului omenesc, spiritului său de împăcare și mai ales figurii sale complex desinteresate și idealiste a putut să creeze și să mențină, la casa de citire din Turcheș, acea atmosferă de fraternitate lipsită de divergențe, așa cum rar mai întâlnim.

Lui îi revine meritul cel mai mare că instituția de cultură Casa de citire din Turcheș este ceea ce este astăzi; cea mai bine organizată și cea care a corespuns în cel mai mare grad scopului urmărit. El a fost cel care și-a frământat mintea să dea o organizație acestei instituții, care să nu fie o simplă sală de lectură, ci un organism menit să răspândească cultură, frumosul și mai ales tot ceea ce intra în patrimoniu de tradiție al comunei sale. Urmărind acest scop a organizat la Casa de citire o secție de muzeu din trecutul Săcelilor, realizare care ar trebui continuată căci vremurile se schimbă și mâine nu vom mai ști multe din felul de tratu al părinților și bunicilor noștri.

Tot de el este legată amintirea celor mai frumoase petreceri de sf. Ilie, cari au avut loc după războiul la Turcheș unde prezența lui făcea să se petreacă într'o atmosferă de prietenie și veselie.

Influența exercitată în rândurile noastre a celor ce ne-am ridicat odată cu el era tot mai mare și nu este stu-

dent sau om de cultură în Săcele care să nu fi apreciat ca o mare valoare morală acest suflet cald și desinteresat, această energie creatoare care era Gogu Constantin.

Brunet, palid, cu ochii adânci și melancolici de o expresie nesfârșit de tristă părea că poartă cu el povara grea a conștiinței unui sfârșit anticipat. Și totuși prin contrast acest om era cel mai optimist dintre toți, cel mai entuziasmat, cel care îmbrățișa cu mai mult elan orice inițiativă, cel care nu se înpăimânta în fața nici unui obstacol. Poate că era singurul mijloc, singura atitudine prin care putea să înlăture scepticismul înăscut a celor din jurul lui, sau poate că entuziasmul și continua lui activare, isvora din dorința de a uita.

Student la București a fost cel care a luptat mai mult pentru îmbunătățirea situației materiale a studentului din Țara Bârsei și lui se datorește în bună parte faptul că studenții brașoveni au astăzi căminul lor, unde să se adăpostească. Și aici ca vice-președinte al cercului studențesc Țara Bârsei din București și ca director al căminului acestui cerc și-a dovedit talentul său organizator și animator al sufletelor celor tineri.

Planurile lui erau mari și multe păreau irealizabile, dar el nu vroia să cunoască imposibilul. Mi-aduc aminte că nu mult înainte de a muri, atunci când nici unul din cei cari erau în jurul lui nu se mai îndoiau asupra caracterului și sfârșitului boalei sale, el studia planul unei fabrici de teracotă undeva la Săcele.

Ce imens izvor de energie și ce suflet mare s'a pierdut odată cu el. De aceea moartea lui a îndoliat întreaga comună natală și toate sufletele cele cari au învățat să-l cunoască și să-l aprecieze au vărsat lacrimi calde și sincere la căpătâiul sicriului lui.

Gogu Constantin nu mai este, dar în urmă rămâne opera lui care va aminti, încă mult timp, celor de azi și celor de mâine trecerea lui prin această viață efemeră.

D-tru Lepedeanu.

Scrisori vechi

O jalbă a oerilor din Tara Bârsei...

Cu plecăciune jăluim Măriilor Voastre pentru pricina ce s'au adus dela București, când s'au făcut așezământu pentru văcărit și v'ași așazat ca să dăm noi streinii de vită mare câte parale 22 și s'au adus o carte dela Vodă 1) și o carte dela Brâncoveanu și o carte dela Barbu Văcărescu fiind Ban-Mare și o carte dela Ștefan Văcărescu fiind visteriu și s'au dat la mana Mării Sale domnului Zavol județul și acum cărțile nu ni-se dau afară ca să putem merge la Vodă și la boerii cei care s'au așezat la noi, să dăm cate parale 22, ci acum dăm câte parale 66 și în anul trecut și acum și boerii zic să aducem cărțile și nu vom da mai mult decât cum ne-au fost tocmeala. Și acum Măria Voastră cereș cheltuiala ce s'au făcut atuncea 2), noi să dăm că suntem bucuroși toată cheltuiala ce s'au făcut atuncea numai să ni se dea cărțile înainte. Pentrucă așa ne zic boerii cei cari iau văcării să mergem cu cărțile la Măria Sa Vodă să ne îndreptam să nu mai dăm peste cele 22 de parale. Ci nouă au să ne iasă cărțile, au nu vom da banii la cheltuială că va fi păcat să dăm cheltuială și să ne prăpădim și cu văcăritul cel mare.

Ci ne rugăm mili și bunătăți Măriilor Voastre, cinstiți Domni, să avem dreptate dela Măria Voastră.

Plecați Măriilor Voastre noi toți oerii cei din Țara Bârsei.
(Fără dată)

Iorga N.: Brașovul și Români
pag. 381—2.

O judecată sătească la Săcele (jumătatea secolului 16)

Să se știe că sunt oameni răi „Kis Martin Larij” din Bașfalo și Kis Martin Antal din Turcheș.

Panem martori din Satulung pe Pojar Iacov și Teis Iacov și pe Simon din Cernatul. Gazdă le-a fost Petre Cres-teș : Să-i judece „Fulnoghiu” și patru sate 3) după dreptate.

„Fulnoghiu și cele patru sate să ia pe sufletul lor pe aeești răufăcători.

I. Bogdan : Doc. din arh. Brașovului
(arhiva No. 485)

A. S. M.

1) Vezi Doc. în V. S. No. 2.

2) E vorba de cheltuiala făcută de trimisul mocanilor Bratu din Săcele.

3) Cele patru sate : Satulung, Cernatu, Turcheș și Baci.

FOLKLOR

Strigături

Hai la sârbă mai băeți
Care vreți, care puteți
Care nu mai rămâneți
Că-s feciori din multe sate
Și joacă care cum poate
Iar mână să nu poarte.

Iubește-mă țafă drogă
Până-s cu cămașa neagră
Că dacă m'oi prlmeni
Multe ca tine-oi găsi
Că-3 fecior de văduvă
Făr'de nici o pricină.

*

Foaie verde, foaie lată
Bată-l D-zeu să-l bată
Pă-l d'a făcut drum la baltă
Căci la baltă să duc toți
Se duce și bun și rău
Și merge și dragul meu.

Culesa de J. Carpin

Mult mi-e dor, mămuică dor
De cel codru frățior
Și de stâna cea de oi
Și de cântec de cimpoi.

După Familia XX.

I-auzi una baclului
Și-una mânărarului
Și-alta cărlănarului
Și'ncă alta pentru câni
Și mai multe la stăpâni.

I-auzi una și-un ghenunchie
Că-i făcută'n patru muchi
Tae cărma și-i dă drumul
Că s'a'nfierbântat nebunii

Sus, sus, sus că verze nu-s
Că le-a pus bătrâna sus
Și le-a pus după cuplor
Și pe mâța păzitor
Mâța mână verzele
Boba bate fetele
Și mai zi cu zizelii
M'andrăgit fetițelii
Mai tare nevestilii.

Culesa de J. Butu

Săracă pătărie
Tu tragi tot a sărăcie
Dar căciula cea buboasă
Aduce de dulce'n casă.

După Transilvania XXXV.

După clobănaș m'oi duce
Că gurlița lui e dulce.

Familia XX.

ECOURI

— In seara zilei de 26 Iulie, Reuniunea Femeilor Române din Săcele a aranjat, cu concursul tineretului, un reușit festival artistic, urmat de dans, în salonul Ișloc din Cernatu. S'a jucat piesa: „O căsnicie cum nu sunt multe“, rolurile fiind interpretate de D-rele Aurelia Sperchez, A. Tibără, Violeta Rusu, Marieta Bodianu și D-nii E. Bodianu, D. Dumitrescu, Bratosin, Roșculeț, Popovici și N. Șeitan.

A făcut o frumoasă impresie dansul „Romana“ executat de tineretul intelectual din Săcele.

— Cu ocazia tradiționalei serbări mocănești „Sintilia“ revista noastră a instituit un concurs de cele mai frumoase costume Săcelene. Prin juriul compus din D-nele M. Popovici, Colceag, Ghelase, Bucurenciu și D-nii: Preot Z. Popovici Prof. N. R. Colceag, I. Ghelase și I. Bucurenciu s'a decernat următoarele premii: câte un abonament pe un an la revistă: D-relor M. Mihăilă, Drângă, Jarnea, Stroe și D-lor Ștefan Popea și Ioan Voicu.

— Din inițiativa D-lui V. Ivan, dir. școlii primare No. 2, un grup de învățătoare și învățători, în frunte cu D-nii Toni, președinte asociației învățătorilor și Apostol Culea, au vizitat Satulungul. Au rămas plăcut impresionați în special de pictura murală dela Biserica nouă.

— Din lipsă de spațiu rubrica „Bibliografie“ va apare în numărul viitor.

— Rugăm stăruitor pe toți acei cari primesc numerile din revistă să ne trimită costul abonamentului.

— Ținem să mulțumim pe această cale onor. Primăriei „Baciu“ pentru sprijinul dat.

— Pentru a încuraja frumoasa inițiativă luată de revista noastră cu concursul de costume mocănești, D-l profesor N. R. Colceag a binevoit a achita trei abonamente, sprijinind astfel numărul celor premiați.

— Din lipsă de spațiu continuarea la articolul D-lui Lepeanu „Tendențele de evoluție social-economică a Săceleor“ va apare în numărul viitor.

<p>VIZITAȚI</p> <p>Tipografia CONCURENȚA</p> <p>V. DUMITRESCU</p>	
<p>PLEOȘTI</p> <p>Str. Basbu Delavrancea 51</p>	<p>CÂMPINA</p> <p>Str. Lascăr Catargiu 1</p>

Lista abonaților

Cântinure

Aldea Ion, Satulung
Alexandrescu M., Satulung
Alexandrescu N., Tg. Bujor. Covurlui
Beșchea Manole, Câmpina
Bratosin Gh., Tg. Fălciu
Carpin Manea, Satulung
Carpin Ion, com. Satulung
Ionescu Stelian, Câmpina
Jinga Nicolae, com. Satulung
Herjenescu I. magazin manufactură Ploești
Lossing Beriö, Brașov
Mazăre N., Satulung
Mosloc Ion, Câmpina
Median Gh., Satulung
Moisiu Nic., Turcheș
Nenciu Victoria înv. Satulung
Olăriu L. jun. Satulung
Pană Nicolae înv. Satulung
Palamida I., Câmpina
Perșoiu Ion Satulung
Preotu Const., Satulung
Rusu Anton, Câmpina
Roșca Ion, Satulung
Sasu Nicolae, Satulung
Școala primară No. 1, Satulung
" " Turcheș
Sperchez Aurelia înv. Satulung
Stan Maria, Satulung
Stoicescu Lucreția, București
Tibăra Ana, înv. Tlmiș
Teodorescu C., Ploești
Trandaburu Nicolae, Satulung
Vasiliad Stela, Buzău

Vizitați noul magazin de
Coloniale și delicatese

„La Aldica“
ALDEA STOICA
Câmpina - Prahova

Vizitați „Librăria Centrală“

Ștefan Herjenescu
Ploești — Piața Unirii
Casă de încredere.

CITITI ȘI RASPANDITI
— REVISTA —
„Viața Săceleană“

Căutăm corespondenți pentru:

*Ploești, București, Brăila, Galați, Buzău Constanța,
Câmpina, Călărași și alte orașe.*

Oferte la redacție.

Domniet-Sale

D. Școala primară de stat

bermatu

Str. _____

Librăria Herjenescu - Ploești

